

De verandering van de magistraat van Gent in mei 1709

door

Dr. A.J. VEENENDAAL

Afgezien van de 15 jaren van het Verenigd Koninkrijk is er geen tijdperk aan te wijzen waarin België en Nederland zo nauw in aanraking met elkaar geweest zijn als de 10 jaren van het Anglo-Nederlands condominium in de Spaanse Nederlanden, 1706-1716. Dit condominium werd, zoals bekend is, gevestigd na de slag bij Ramillies, in 1706. In de twee belangrijkste gewesten van de Zuidelijke Nederlanden, Brabant en Vlaanderen, vond een omwenteling plaats ten gunste van de Habsburger Karel III. Te Brussel werd een Raad van State opgericht gecommiteerd tot het gouvernement-generaal van de Spaanse Nederlanden, die het land regeerde in naam van Karel III, maar zonder van hem bevelen te mogen ontvangen. Als regenten voor de afwezige soeverein traden op de Twee Mogendheden, Engeland en de Verenigde Provinciën. In de belangrijke zaken moest de Raad van State, volgens zijn Instructie, handelen in overleg met de Twee Mogendheden. Deze hadden daartoe te Brussel hun vertegenwoordigers in de zg. Conferentie, die haar invloed deed gelden door „requisities”, verzoeken, waarbij de Raad van State verzocht werd deze of die maatregel te nemen. De gevolmachtigden van Engeland in de Conferentie waren Marlborough (die door zijn menigvuldige occupatiën vrijwel altijd afwezig was) en George Stepney, die echter reeds in 1707 overleed. Hij werd opgevolgd door William Cadogan, die als militair in de zomer gewoonlijk aan de veldtocht deelnam en alleen in de wintermaanden te Brussel resideerde. De gedeputeerden van de Staten-Generaal waren Johan van den Bergh en Frederik Adriaan van Reede, baron van Renswoude, die vrijwel permanent ter plaatse waren. Dit betekende echter volstrekt niet dat de Nederlandse gedeputeerden het voor het zeggen hadden. De geschiedenis van het condominium is een verhaal van voortdurend geharrewar, van aanhoudende wrijving en onenigheid tussen Conferentie en Raad van State, en tussen de Twee Mogendheden onderling.

De provincie Brabant schikte zich gemakkelijker onder het condominium dan Vlaanderen, het rijkste gewest, dat het meest in de algemene lasten bijdroeg, en dat een rijke traditie van weerbarstigheid en verzet tegen de centrale regering achter zich had. Die oppositie, gericht tegen allerlei maatregelen maar vooral tegen gevraagde subsidies, concentreerde zich in wat ik maar voor het gemak de Staten van Vlaanderen zal noemen, maar wat eigenlijk heette de Geestelijken en Leden van Vlaanderen, en in de permanente deputatie uit dit lichaam. Overwegende invloed in de Staten van Vlaanderen hadden de magistraten van Gent, Brugge en het Vrije van Brugge, zozeer dat Van den Bergh in 1713 aan Simon van Slingelandt kon

schrijven: „die daarvan meester is, die heeft de absolute directie”. Bovenal gold dit van Gent, het eerste Lid van Vlaanderen, dat het grootste deel van de provincie representeerde. De voorschepen van Gent presideerde ambtshalve de Staten van Vlaanderen en de permanente deputatie daaruit, die gewoonlijk vergaderde op het stadhuis van Gent.

De vernieuwing van de Gentse magistraat gebeurde ieder jaar, door de Raad van State, op requisitie van de Twee Mogendheden. De traditionele datum ervoor was 10 mei. Meestal was de samenstelling het resultaat van een compromis tussen verschillende, tegenstrijdige wensen. Maar in 1709 was het, zoals zal blijken, vrijwel een Hollandse aangelegenheid.

De Gentse magistraat bestond uit twee banken, de bank van de Keure en de bank van Gedele, elk bestaande uit 13 schepenen. Verreweg het belangrijkste waren schepenen van de Keure: tot hun bevoegdheid behoorden het bestuur van de stad en de justitie. De bank van Gedele was ongeveer wat men in Noord-Nederland een weeskamer noemde: hij had het toezicht op de verdeling van nalatenschappen, de voogdij over minderjarigen en wesen. De schepenen waren niet gelijk in rang: in traktement, in zitplaats ter vergadering enz., vormden zij, van de 1e tot de 13e, een afdalende reeks. Waren zij eenmaal geïnstalleerd, dan waren zij zo goed als soeverein in hun stad, maar na een jaar kon de centrale regering hen verwijderen.

Op 21 augustus 1706, dus kort na de revolutie en onder het condominium, werd tot voorschepen van Gent benoemd Antonie baron van Pottelsberghe, heer van Boulanchy. Hieruit, en uit het feit dat hij gedurende de hele Anjouaanse periode (1700-'06) niet als schepen gediend had, zou men kunnen opmaken dat hij eerder tot de Oostenrijksgezinden, de zg. Kurasiers, dan tot de Fransgezinden, de zg. Karabiniers, gerekend werd. Maar hij had, evenals zoveel aanzienlijke Vlaamse en Brabantse families een zoon die officier was in het leger van Philips V, in Spanje. De kwestie van de Spaanse successie verscheurde niet alleen de burgerij, maar zelfs de gezinnen.

Pottelsberghe bleef nog geen jaar eerste schepen. Hij had het ongeluk te mishagen aan de commandant van het Engelse garnizoen van de stad, omdat hij niet erg toeschietelijk was tegenover de hoge financiële eisen van deze commandant inzake logementsgelden en zo. De Engelsen wilden hem weg en de Hollanders waren niet bereid hem door dik en dun op zijn eerste plaats te handhaven. Want hij had tijdens zijn premierschap zich een tegenstander betoond van het befaamde Reglement rakende de directie van de subsidiën in Vlaanderen, dat de corruptie in het beheer der financiën moest bestrijden en waaraan de naam van Meulemeester verbonden is.

Zo werd, als resultaat van een compromis tussen Engelsen en Hollanders, op 6 juli 1707 een nieuwe schepenbank geïnstalleerd. Voorschepen werd nu Alexander George du Faing, graaf van Hasselt, bekwaam, rijk, onkreukbaar, waarschijnlijk Jansenist, persona grata bij de Hollanders. Pottelsberghe degradeerde tot tweede schepen van de Keure. Indien het waar is dat Hasselt Jansenist was, werd de rigoristische invloed in de schepenbank gecompenseerd door de derde schepen, jonkheer Guillaume Dominique de Courteville, heer van Oudenhove, die men achtte de Jezuïeten toegedaan te zijn.

Het was deze, over 't geheel voor Karel III en zijn Geallieerden zeker welgezinde magistraat, die geconfronteerd werd met de verrassing van Gent door de Fransen, in de vroege ochtend van 5 juli 1708. De overrompeling ging zo snel en zo perfect dat de magistraat niet veel anders kon dan zich onderwerpen. De voorschepen Hasselt was daarbij door ziekte afwezig, en het was de 2e schepen, Pottelsberghe, die op dit kritieke moment presideerde. Nog ruim drie maanden bleef de oude schepenbank in functie, maar hij werd door de Fransen toch niet betrouwbaar genoeg geacht en op 22 oktober 1708 vervangen door een nieuwe, door Bergeyck samengesteld uit „vertrouwde personen, genegen tot de dienst van de koning” (Philips V). Het was deze formule die aanleiding heeft gegeven tot de spotnaam „les gens de confiance”, waaronder deze magistraat de geschiedenis is ingegaan. Slechts een zevental van de 26 oude schepenen gingen in de nieuwe magistraat over, maar onder hen was Pottelsberghe, die van de Oostenrijkse zaak afviel en uit handen van Bergeyck de post van voorschepen aannam, die de Twee Mogendheden hem het vorig jaar hadden afgenomen.

Wat hiervan te zeggen? Misschien heeft wrok over het gepasseerde bij Pottelsberghe meegespeeld; maar het woord „verraad” zou hier toch m.i. volkomen misplaatst zijn. Hoogstens zou men hem een renegaat kunnen noemen, maar ook met dit woord moet men nog voorzichtig zijn. De kwestie van de Spaanse successie, de voortdurende wisseling van meester, had het loyaliteitsgevoel verzwakt. Er waren stellig overtuigde Kurassiers en notoire Karabiniers; er was ook de kleine, voornamelijk uit Jansenisten bestaande groepering der Onafhankelijken, die van de Zuidelijke Nederlanden het liefst een federale republiek zou gemaakt zien, naar Zwitsers voorbeeld. Maar er waren ook velen, juist onder de regenten, de ambtenaren, de geestelijkheid, die hun mening over de Spaanse successie in hun hart besloten hielden en er slechts op uit waren in hun functies gehandhaafd te blijven onder elke wisseling van regime. Men zou hen Opportunisten of Indifferenten kunnen noemen. De Noordnederlandse staatsman Jacob Hop, die in de zomer van 1706 in Brussel vertoefde, tekent ze als:

„sodanige die ten tijde van con. Carel de 2e in bediening sijnde geweest daerin hebben gecontinueert bij den hertog van Anjou, en nu wederom souden continueren, erkennende voor haer wettige overheit dengenen die meester is van 't landt (een maxime daervan oock de geestlijckheit van dit lant professie maectt); soodat dit soort van luyden geen distinctie maectt tussen con. Philips off con. Carel dan voorsooveel den een boven den ander meester is.”

En men herkent hun mentaliteit ook in het volgend citaat uit een stuk van 22 november 1709 van Gedeputeerden van de Geestelijken en (twee) Leden van Vlaanderen (Brugge en het Vrije nl.; Gent deed niet mee), een stuk gericht tegen de gedelegeerde rechters die onderzoek moesten doen naar de schuldigen aan de verrassing van Gent:

„Est-il surprenant que dans les malheureuses circonstances où la Flandre se trouve, elle n'était point en état de décider la querelle des Princes, ni de se choisir un Maître. (In 1700 was Philips V erkend, in 1706 Karel III, en toen in 1708 de troepen van Philips V de hoofdstad van de pro-

vincie bezetten), il semble (zo gaat het stuk verder) il semble qu'il n'y avoit point d'autre parti à prendre que de suivre la loy de celui qui se trouvoit possesseur" ¹.

Suivre la loi du possesseur, dat was het onprincipiële beginsel van de Indifferenten. Het is niet zeer verheffend, maar het is, gezien de omstandigheden, wel erg begrijpelijk.

Pottelsberghe beleefde niet veel plezier van zijn functie van voorschepen. Op 30 december 1708, na een half jaar Franse bezetting, ging Gent weer over in handen van de Geallieerden. Het Franse prestige had een zware dreun gekregen, en de Hollanders waren meer dan ooit besloten van de gelegenheid gebruik te maken om de weerbarstige provincie beter in de hand te krijgen. Dadelijk na de capitulatie gingen Van den Bergh en Renswoude naar Gent, om met Marlborough de nodige orde te stellen op de magistrataatsbestelling en andere zaken. Zij wilden de „gens de confiance" onmiddellijk afzetten, om openlijk misnoegen over hun gedrag te tonen. Maar Marlborough vond dat men met de verandering van de magistratuur moest wachten tot de gewone tijd, 10 mei dus. Vervolgens gingen de Hollandse gedeputeerden naar Den Haag, waar een heel pakket van door hen gewenste maatregelen werd neergelegd in een resolutie van de Staten-Generaal van 23 januari 1709. Het hield in: gerechtelijk onderzoek naar de schulden aan de verrassing van Gent; vervanging van de provinciale ontvangers van Vlaanderen; spoedige verandering van de magistraten van Gent, Brugge en het Vrije van Brugge; vervanging van de president van de Raad van Vlaanderen, Sersanders, en van de twee majoors van de burgerwacht van Gent; herstel van diegenen die door de vijand uit de magistratuur of andere ambten waren verwijderd. Laat ik maar dadelijk zeggen dat er, door de tegenwerking van de partner in het condominium, van dit hele pakket maatregelen maar bitter weinig terecht is gekomen. Alleen de vernieuwing van de magistratuur van Gent wist Van den Bergh door te zetten, maar slechts na lang uitstel en na veel getwist.

Toch werd het tijd dat er iets gebeurde. De zomerveldtocht van 1709 was aanstaande, en de Engelse commandant van Gent, Lumley, achtte het noodzakelijk een volkomen betrouwbare magistratuur achter te laten, als straks het garnizoen zou uittrekken. Het volk werd oproerig wegens de duurte van de granen en mopperde over de betaling der logementen van het Engelse garnizoen. Het meest kwam de ontevredenheid tot uiting in de Collatie. Deze Collatie of Brede Raad van Gent was het enige overblijfsel van de oude stedelijke democratie. Ze had een soort van begrotingsrecht: geen subsidie kon aan de centrale regering worden toegestaan, geen nieuwe belasting ingevoerd, zonder toestemming van de Collatie. Zij vertegenwoordigde de gemeente en bestond uit 42 notabelen, 6 uit elk van de 7 parochies, waaraan toegevoegd was de laatst afgetreden magistratuur. Dit betekent dus dat de graaf van Hasselt, als laatst afgetreden voorschepen, er in deze tijd een belangrijke invloed had. De Collatie nu morde dat de gens de confiance nog steeds hun vrienden voorzagen van de beste ambten, en was

(1) *Verhael van den borgerlijken oproer*, blz. 63.

onwillig gelden toe te staan zolang deze magistraat zat.

Van 11 tot 18 april waren Van den Bergh en Renswoude te Gent; Cadogan had geweigerd met hen mee te gaan. Over de magistraatsbestelling hielden zij besprekingen met Hasselt. Dat deze opnieuw voorschepen zou worden, scheen uit de resolutie van 23 januari rechtstreeks voort te vloeien, en Cadogan had er, zij het met enige tegenzin, in toegestemd. Hasselt wilde wel, maar hij was zwaar ziek, hoopte echter nog op herstel van gezondheid. Ook Meulemeester, de radicale, werd over de magistraatsvernieuwing gehoord. Hij stelde enkele middelen voor om Pottelsberghe en de zijnen, die weldra zouden aftreden, buiten de Collatie te houden; maar zijn redenen werden verworpen.

Op 20 april deden Van den Bergh en Renswoude in de Conferentie verslag van hun verrichtingen in Vlaanderen. Cadogan maakte geen aanmerking op het ontwerp voor de nieuwe magistraat, zoals dat met Hasselt was opgesteld en dat in hoofdzaak gelijk was aan de magistraat van 1707, met uitzondering natuurlijk van het zevental dat in 1708 naar het andere kamp was overgelopen. Hasselt zelf stond erop als 1e, Courteville als 2e schepen. De Hollanders wilden de verandering nu geen uur langer verschuiven, maar Cadogan wist telkens een voorwendsel voor uitstel te vinden, om althans de eer van Pottelsberghe en de zijnen te redden door hen niet eerder te laten aftreden dan op de gebruikelijke datum van 10 mei.

De Gentse heren beseften natuurlijk al lang dat het zwaard van Damocles hun boven het hoofd hing, en in het begin van mei kwamen drie of vier van hen naar Brussel, waar zij met Cadogan en Van der Gote (lid van de Raad van State, zeer op de hand van de Engelsen) herhaaldelijk en zelfs in de nacht geheime conferentiën hielden. Van den Bergh vreesde al dat Cadogan nog op het laatst de vernieuwing zou tegenhouden, „sijnde Godt bekent wat dat sij onder den anderen uytvoeren.” Toch zette de Engelsman de 7e mei zijn naam mede onder een requisitie waarbij de Raad van State verzocht werd, de magistraat van Gent op 10 mei te doen veranderen volgens de met Hasselt opgemaakte lijst.

Maar hoe groot Cadogan's tegenzin tegen de gang van zaken was, bleek de volgende dag. Aan de leden van de Raad van State, die in de Conferentie verschenen, verklaarde hij, dat hij zich verplicht voelde te zeggen, dat men zo juist de magistraat van Gent veranderd had op een zeer sonderlinge manier, aangezien noch de Koning in zijn Raad van State, noch de vertegenwoordigers van de Twee Mogendheden, althans hij, minister van Groot-Brittannië, er het minste aandeel in gehad hadden, en men eenvoudig had goedgekeurd de keus der personen gedaan door de graaf van Hasselt.

Maar de requisitie lag er en de Raad van State voldeed eraan. Reeds op 8 mei zond hij de nodige orders naar Gent. De enige die in aanmerking kwam om als koninklijk commissaris voor de wetsvernieuwing op te treden was de waarnemende onderbaljuw van Gent, Felix François Louis baron de Camargo. De hoogbaljuw Della Faille, een notoire Karabinier, hoofdpersoon bij de overtopping van Gent in 1708, had met de Franse troepen de stad verlaten, en was nog niet door een ander vervangen. De onderbaljuw Serwauters was wegens een tegen hem lopend proces geschorst, en sinds 22 mei 1708 werd zijn functie bij provisie, zolang dit proces zou duren,

waargenomen door Camargo. De waarnemende onderbaljuw had als koninklijk commissaris dus niet bijster veel gezag, maar hij was stellig goed Oostenrijks: in 1712 ging hij te Brugge, waar hij toen woonde, door voor „un quirassier hollandois”.

De orders van de Raad van State werden tijdig genoeg afgezonden om alles op de traditionele dag, 10 mei, te doen plaats hebben, als niet een spel van vergissingen en misverstanden opnieuw uitstel veroorzaakt had. De brief uit Brussel arriveerde op het stadhuis te Gent op 9 mei, 's morgens half 11, en hij kwam in handen van voorschepen Pottelsberghe. Hij bleek geadresseerd te zijn à notre cher et bien aymé Charles Robert Serwauters, petit-bailly de notre ville de Gand. Wat zou eenvoudiger geweest zijn dan de brief ter hand te stellen aan de man die de functie van Serwauters waarnam? Maar de schepenen, die natuurlijk heel goed wisten wat de brief inhield, grepen de gelegenheid om te chicaneren gretig aan. Zij hielden de brief onder zich en zonden een secretaris naar Brussel om van de vergissing mededeling te doen. Nog dezelfde dag werd het misverstand opgelost: een ambtenaar van de audiencier, zekere Van Erp, had bij het expediëren per abuis de brief aan Serwauters gericht in plaats van aan Camargo. Zwart op wit hadden de schepenen Van Erp's erkenning van deze vergissing op 10 mei, 's morgens 9 uur. Maar ook toen achtten zij zich niet verantwoord, een brief die aan een ander persoon gericht was, zo maar ter hand te stellen aan Camargo. Zo verliep de gezette dag, 10 mei, zonder dat er iets gebeurd was. Pas op de late avond van die dag, 11 uur, ontving Camargo, terwijl hij zich in de conciergerie van het stadhuis bevond, een brief van de Raad van State, nog gedateerd 8 mei, maar nu deugdelijk aan hem geadresseerd, met last om de wet te verzetten volgens de bijgevoegde lijst. De volgende dag zou hij dus aan de slag kunnen.

Maar de koerier die deze brief aan Camargo afleverde, had nog twee brieven van de Raad van State bij zich, bestemd voor schepenen. De man had opdracht, zodra hij te Gent zou zijn aangekomen, te informeren of de magistraat al veranderd was of niet. Zo ja, dan moest hij alle drie de brieven geven aan de graaf van Hasselt, de nieuwe voorschepen; zo neen, dan moest hij eerst de brief geadresseerd aan de onderbaljuw, afleveren aan Camargo, en daarna de twee brieven bestemd voor schepenen ter hand stellen aan Pottelsberghe. Zoals de zaken op de avond van 10 mei nu eenmaal stonden, kwamen de twee brieven dus terecht bij Pottelsberghe. Toen ze tegen middernacht geopend werden, bleken ze gedateerd te zijn 10 mei en de opdracht te bevatten van de Raad van State aan schepenen om zonder uitstel de Collatie bijeen te roepen, teneinde gelden te vragen ter voorziening in de dringende nood van de Engelse troepen. Wat een kans om de volgende dag nieuwe chicanes te maken, om opnieuw uitstel en misschien afstel te verkrijgen! En zij wisten stellig, dat zij zo doende niet onwettig zouden zijn aan zekere elementen te Brussel.

De volgende dag, zaterdag 11 mei, was Camargo al om 6 uur ten huize van de graaf van Hasselt. Deze beval de onderbaljuw ernstig aan, de bevelen van de Raad van State prompt uit te voeren. Hij zelf kon wegens zijn ziekte niet op het stadhuis komen, maar men kon hem de eed te zijnen huize afnemen, en gedurende zijn ziekte zou de aangewezen tweede sche-

pen, de heer van Oudenhove, presideren.

Om half 8 liet Camargo alle andere heren die op zijn lijst stonden, naar zijn huis komen, waar hij hun benoeming in de nieuwe magistraat meedeelde.

Ondertussen had hij ook een boodschap gezonden naar Jan de Buck, koning van de moorkinderen van de stad Gent, om alle voorbereidingen te treffen voor de ceremoniën die naar oud gebruik bij de vernieuwing van de magistraat behoorden. De moorkinderen vormden een zeker onderdeel van het politiecrops van de stad. Hun chef, met de fraaie titel koning, maar niet meer dan een soort van commissaris van politie, had een taak bij alle plechtigheden op het stadhuis. Op deze dag moest hij zorgen voor het planten van de meiboom op het stadhuis en voor het „ten tuine” uithangen van het „ordinaire” kleed. Jan de Buck antwoordde dat hij het zou doen.

Om half 9 begaf Camargo zich naar het stadhuis. Met één oogopslag zag hij dat de mei nog niet was gesteld en dat het kleed niet uithing op de gewone plaats. En binnengekomen hoorde hij dat de twee magistraten, die van de Keure en van Gedele, al vergaderd waren, op boete en eed (zoals het heette), gezamenlijk, in de kamer van schepenen van de Keure, in het Gothische deel van het stadhuis dus.

Het eerste wat hij deed was de koning van de moorkinderen aanspreken waarom hij zijn voorbereidingen niet had gemaakt. Jan de Buck antwoordde dat de heren van de Keure het hem hadden verboden. Toen Camargo het hem opnieuw gelastte, zei De Buck dat hij niets zou doen zonder order van het college.

Daarna ging Camargo naar de deur van de schepenkamer en liet door een sergeant kloppen. Er werd van binnen niet met de bel geklonken, en er kwam ook niemand naar buiten. Hij liet voor de tweede maal kloppen; toen ging de deur op een kier open en daarachter stond de secretaris Fredericks, die vroeg wie daar klopte. Camargo zei dat hij het was en dat hij verzocht binnen te mogen komen om de orders van Zijne Majesteit mee te delen. Fredericks antwoordde dat hij het aan de heren zou zeggen, en sloot de deur weer. Camargo verwachtte nu elk ogenblik binnen geroepen te worden, maar in plaats daarvan kwam even later de voorschepen Pot-telsberghe naar buiten, die zeide dat hij alle ceremoniën had verboden, dat men binnen wachtte op de pensionaris Smidt, en dat men binnen een half uur gecommiteerden zou zenden naar het huis van Camargo om hem de resolutie van de magistraat over te brengen.

Camargo wachtte een groot half uur, maar omdat er toen nog geen gecommiteerden gekomen waren, ging hij opnieuw naar het college. Geklopt, geen antwoord; nog eens geklopt, en toen kwamen uit het college vijf personen, nl. Theodoor Triest en La Valette, schepenen van de Keure, de pensionaris Tavernier, en Lampereel en Van der Vynckt, schepenen van Gedele. Met Camargo gingen zij naar de Bollaerts kamer, in het Renaissance-gedeelte van het stadhuis. De vijf betoogden dat schepenen van de Raad van State opdracht hadden ontvangen om Collatie te houden, bij brieven van 10 mei, dus posterieur aan Camargo's last, dat zij meenden dat de laatste opdracht het eerst moest uitgevoerd worden², en dat zij dus de onder-

(2) Deze redenering, die hier vreemd aandoet, is misschien geïnspireerd door de

baljuw verzochten zijn bevelen op te schorten tot na de Collatie. Camargo antwoordde dat de Collatie kon gehouden worden door de nieuwe schepenen, en dat dit naar alle waarschijnlijkheid een beter effect zou hebben voor de dienst van het land. Na dit korte gesprek gingen de vijf gecommiteerden naar het college terug.

Ondertussen had de onderbaljuw zijn procureur d'office, genaamd Rouck, met de lijst van de nieuwe schepenen gezonden naar het bisschoppelijk paleis, om te vragen of de bisschop op iemand van hen iets te zeggen had. De bisschop, Philips Erard van der Noot, was niet in de stad; maar de heren Legiers en Zighers, respectievelijk aartsdiaken en officiaal van het kapittel van St.-Baafs, verklaarden dat zij jegens de op de lijst voorkomende personen niet het minste te zeggen hadden.

Het was inmiddels 10 uur geworden. Verscheidene van de nieuw aangewezen schepenen kwamen op het stadhuis om poolshoogte te nemen. Ongeduldig drongen zij er bij Camargo op aan, dat hij de orders van de Raad van State moest uitvoeren, dat bij gebreke daarin het hem te Brussel kwalijk genomen zou worden, en dat zij hem verantwoordelijk stelden voor alle ondiens die het land door onachtzaamheid zou lijden.

In de Bollaerts kamer trof Camargo nu voor de tweede maal de gecommiteerden uit het college, die nu ook de pensionaris Smidt bij zich hadden. Zij verklaarden dat schepenen besloten hadden de Collatie bijeen te roepen tegen 4 uur 's namiddags. Camargo stemde nu toe in het houden van de Collatie, mits die plaats vond om 2 uur, opdat hij dan om 4 uur zou kunnen overgaan tot de vernieuwing. De gecommiteerden betoogden dat het onmogelijk was de Collatie in zo korte tijd te convoceren, dat uit het resultaat van de Collatie wel eens dingen te voorschijn konden komen die aan de Raad van State moesten meegedeeld worden, alvorens over te gaan tot de vernieuwing, en dat de vernieuwing ook niet gebruikelijk was zonder mis van de H. Geest, welke mis voor twaalfen moest gehouden worden en onmiddellijk placht vooraf te gaan aan de abdicatie van de oude schepenen. Camargo hield vast aan zijn eis van 2 uur als tijdstip van de Collatie en verzocht hun de mis nog vóór twaalfen in de kapel van het stadhuis te laten celebreren. Na meer dan een kwartier praten waren zij het nog niet eens; de gecommiteerden gingen weer in het college, en Camargo kon gaan wandelen op de zaal van het stadhuis.

Opnieuw sprak hij nu de koning van de moorkinderen aan, maar deze herhaalde slechts dat hem verboden was iets te doen, en dat hij zijn sleutels gegeven had in het college. Ook sprak Camargo nu Pieter Verbiest aan, de koster van de stadhuis-kapel, en beval hem in naam van Zijne Majesteit de kapel gereed te maken. Maar ook deze zei, dat hij de kapel niet zou openen, tenzij met order van het college.

Om 11 uur was Camargo's geduld op. Hij ging naar de deur van de schepenkamer, waar zich hetzelfde komische spelletje van straks herhaalde. Hij liet kloppen, maar binnen werd niet geklonken en er kwam niemand. Nog eens geklopt en daar kwam weer de secretaris Fredericks, die de deur

militaire regel, dat de laatst gegeven order steeds prevaleert boven alle vroegere bevelen.

op een spleet opende en vroeg: wie is er? Camargo zei dat hij gaarne binnen zou komen. Fredericks: ik zal het zeggen. Deur dicht. Opnieuw kon Camargo meer dan een kwartier op de gang gaan schilderen.

Ondertussen was de pastoor van St.-Baafskerk met zijn geestelijkheid op het stadhuis gekomen, maar ook hij mocht wachten voor de gesloten deur van de kapel.

Om kwart over 11 liet Camargo weer kloppen, tot tweemaal toe. En nu werd hij eindelijk binnengeroepen. Tot de vergaderde schepenen zei hij dat hij de orders van Zijne Majesteit moest uitvoeren, dat de geestelijkheid nu al bijna een uur had gewacht, en dat al hun doen maar uitvluchten waren. Hij deponeerde zijn orders en de lijst van de nieuwe schepenen op de lessenaar en verzocht hun die te lezen. Zij lieten nu de bevelen van de Raad van State lezen, maar niet de lijst, die zij zeiden niet te willen hebben, als nog niet aan de orde zijnde. Daarna lieten zij Camargo vertrekken, om te resolveren.

Het werd nu hoog tijd voor de mis. De pastoor van St.-Baafs verklaarde, na twaalfen geen mis te willen doen, en dat hij wilde weggaan. De grote zaal van het stadhuis was volgelopen met een grote menigte burgers, die de proclamatie van de vernieuwing kwamen horen. Verscheidene van de nieuw aangewezen schepenen oefenden pressie uit op Camargo om door te tasten. Maar ook van de andere kant werd er aan hem getrokken. In een brief aan Van den Bergh van vier jaar later heeft hij het tenminste over de voordelige aanbiedingen die hem gedaan waren, als hij de proclamatie één dag had willen uitstellen, maar die hij geweigerd had.

Hij liet voor de zoveelste maal kloppen. Hetzelfde kluchtige spelletje: deur op een spleet open, de secretaris Fredericks, Camargo's verzoek om binnen te mogen. Kort daarna werd hij binnen geroepen, en zijn procureur d'office Rouck mocht met hem mee. Alle schepenen, pensionarissen en secretarissen (het college van de Keure had 3 pensionarissen en 4 secretarissen, dat van Gedele 1 pensionaris en 5 secretarissen) zaten op hun plaats. Camargo verzocht hun de mis nu dadelijk te laten opdragen, opdat hij daarna, in naam van Z.M., hen voor hun dienst zou bedanken. Van het houden van Collatie repte hij niet meer. Hij presenteerde hun weer zijn orders en de lijst, die zij niet wilden aanvaarden, veel minder lezen. Zij betoogden dat het te laat op de dag geworden was en verzochten hem de vernieuwing uit te stellen tot de volgende dag. En of hij nu voor een tijdje vertrekken wilde, opdat het college zou kunnen resolveren...

Camargo was nu op het kookpunt. Staande voor het lettrain, met de procureur Rouck naast zich, verklaarde hij, dat hij zelf de mis zou laten opdragen, en dat hij hen op staande voet, in naam van Zijne Majesteit, uit hun dienst ontsloeg. Na dit gezegd te hebben liep hij de deur uit.

Kort daarna werd hij weer binnengeroepen. Bij monde van pensionaris Tavernier verklaarden zij, dat men geen andere bedoeling had gehad dan in alles te doen de dienst van de Majesteit, dat men bedroefd was over Camargo's irreguliere handelwijze om zonder voorafgaande mis van de H. Geest een magistraat te ontslaan, dat men tegen dit ongehoorde optreden protesteerde, dat men de onderbaljuw verantwoordelijk stelde voor al het ongerief, emotie onder het volk en zo, dat er uit zou voortkomen, en dat

men dadelijk de Raad van State van alles zou informeren. Enige van de afgaande schepenen verlieten nu onmiddellijk het stadhuis, andere treuzelden nog wat, en Camargo nodigde hen uit de mis bij te wonen, maar niemand deed dit, behalve de 13e schepen van de Keure, Jan de Pottere. Die was dan ook uitgerekend de enige van de oude magistraat die overging in de nieuwe. Ook de pensionarissen en secretarissen, „die van het lettrain”, zoals het heette, gingen de mis horen. Zelfs als ze gewild hadden, konden die als vaste ambtenaren er niet onder uit.

Jan de Buck, de koning van de moorkinderen, leverde nu zijn sleutels in handen van de moorkinderen, en dezen openden de trap van de ingang tot de tuin, waar men de proclamatie van de vernieuwing van ouds altijd had gedaan. Zij plantten de mei en hingen het ordinaire kleed uit.

De mis werd nog juist voor twaalfen gecelebreerd, en na afloop verzocht Camargo de eerste secretaris van schepenen van de Keure de proclamatie te doen; en deze, de als zeer Fransgezind bekend staande A.X. Triest d'Aughem, kon niet anders dan zonder tegenspreken gehoorzamen.

Vóór de beëdiging van de nieuwe heren bleef nu nog iets heel belangrijks te doen, het terugbetalen van de engagères. Op elk schepenambt in Vlaanderen rustte nl. sinds de tijd van koning Karel II een engagère, een pandsom, die iedere aankomende schepen moest storten, maar die hij bij zijn aftreden van zijn opvolger terug ontving. Dat kwam dus neer op een eenmalige, renteloze lening op lange termijn aan de centrale regering. Pottelsberghe bv. had voor zijn ambt een kapitaal van 20.000 francs gefourneerd. Het was niet hetzelfde als de verkoopbaarheid van de ambten, maar het ging toch wel bedenkelijk die richting uit.

Camargo zond dus de sergeanten en kamerboden van het stadhuis naar alle zo juist geproclameerde heren om hen aan te manen, de engagères aan de afgaande schepenen te restitueren en dan om 6 uur op het stadhuis te komen voor het afleggen van de vereiste eed. Bij 21 van de 26 nieuwe schepenen verliep dit vlot, 5 bleven vooralsnog in gebreke. Onder hen was de voorschepen Hasselt, waarom weet ik niet, om zijn ziekte misschien. Jonkheer Boudewijn de Meulenaere, bestemd voor de 6e plaats in de bank van de Keure, voelde zich gegriefd dat alle heren met wie hij vroeger had gediend in rang waren opgeschoven, en hij alleen niet. De advocaat Joost van Steenberghe, aangewezen als 8e schepen van de Keure, was uit de stad. De advocaat Pijcke, 9e schepen van de Keure, was er nog niet in geslaagd het geld voor de engagère bij elkaar te krijgen. En de baron van Nokere weigerde zijn derde plaats in de bank van Gedele in te nemen, omdat vóór hem, op de tweede plaats, gesteld was Jhr. L.I. Triest de Castille, een homo novus, die bovendien nog uit de bastaard-tak van het geslacht Triest was.

Om 6 uur 's middags vond dan het slotbedrijf plaats van deze bewogen magistraatsvernieuwing. In aanwezigheid van een grote menigte burgers legden 21 nieuwe schepenen de eed af. Maar Pottelsberghe en nog enkele van de oude schepenen die geen restitutie van hun engagère hadden gekregen, zaten bij deze plechtigheid op hun oude plaatsen. En de volgende dag, zondag 12 mei, presideerde Pottelsberghe nog de vergadering van de Keure, en bracht daar weer de brief van de Raad van State van 10 mei in behandeling om onverwijld de Collatie bijeen te roepen. Maar bij meerder-

heid van stemmen werd nu besloten nog niets daarin te doen, doch eerst de bevelen dienaangaande uit Brussel af te wachten.

Om van Pottelsberghe af te komen spraken de nieuwe schepenen af dat ze nog liever gezamenlijk het geld voor zijn engagère bij elkaar zouden zoeken dan te riskeren dat hij als voorschepen aanbleef. En Courteville reisde nog diezelfde zondag naar Brussel om instructies te vragen. Hij werd ontvangen in de Conferentie, waar Cadogan, Van den Bergh en Renswoude alle drie aanwezig waren. Hij kreeg opdracht ogenblikkelijk naar Gent terug te keren met een brief voor Pottelsberghe, die daarin opgeroepen werd dadelijk naar Brussel te komen; de Collatie moest bijeengeroepen worden tegen donderdag 16 mei; en de engagères moesten worden terugbetaald.

Het kwam nu alles gauw in orde. Courteville presideerde op 13 mei het college van de Keure, dezelfde dag deed de advocaat Pijcke de eed, op 17 mei volgden Meulenaere (die blijkbaar zijn grieven opgegeven had) en Steenberghe. Hoe het met Pottelsberghe's engagère gegaan is, weet ik niet; vermoedelijk heeft hij zijn geld teruggekregen, maar nog op 26 mei schreef Courteville aan Van den Bergh dat hij als de dood zo bang was dat Pottelsberghe nog een of andere chicane zou vinden om in het college terug te keren. Bij Gedele bleef de baron van Nokere bij zijn weigering; hij werd in juni vervangen door F.F. Stalins, heer van Masthove. Camargo kreeg een brief van Van den Bergh met een betuiging van tevredenheid over zijn optreden op 11 mei.

De nieuwe magistraat was voltallig, maar de voorschepen Hasselt bleef afwezig. Zijn ziekte verergerde voortdurend, en in de middag van 3 juli 1709 overleed hij, zeer betreurd door het gehele college en door alle vrienden van „de gemene zaak”. Hij werd niet vervangen, zodat de leiding van het bestuur van stad en provincie kwam aan de 2e schepenen Courteville. Deze verzekerde aan Van den Bergh dat er in geen eeuw zo grote eensgezindheid onder de leden van het college geweest was als nu het geval was.

In Gent sprak men wel van „het Hollands magistraat”. De magistraat van Meulemeester, smaalden de tegenstanders³. Dat lijkt een verdachtmaking en was in elk geval niet weinig overdreven. Meulemeester was weliswaar gehoord, maar van bijzondere invloed van hem op de samenstelling is me niets gebleken. Het was vooral Johan van den Bergh die een groot succes geboekt had. Van de welgezindheid van het eerste Lid van Vlaanderen kon hij voor een jaar verzekerd zijn. Maar bij dit ene succes bleef het. Marlborough en Cadogan weigerden hun medewerking aan de overige maatregelen door de Hollanders verlangd. De magistraten van Brugge en het Vrije werden niet veranderd, evenmin de provinciale ontvangers, evenmin de president van de Raad van Vlaanderen Sersanders. Wel werd er een kamer van gedelegeerde rechters ingesteld tot onderzoek naar de schuldigen aan de verrassing van Gent, maar er stak zo'n hevige oppositie tegenop dat de maatregel spoedig ongedaan gemaakt werd door een algemene am-

(3) *Verhael van den borgerlijken oproer*, blz. 56.

nestie. Deze oppositie ging uit van de Geestelijkheid en twee Leden van Vlaanderen, nl. Brugge en het Vrije van Brugge. Waarom Gent aan deze actie niet meedeed, zal in het voorafgaande duidelijk zijn geworden.

BRONNEN EN LITERATUUR

Verslagen van Camargo van 12 en 18 mei 1709 aan de Raad van State te Brussel, waarvan kopie aan V.d.Bergh, in Algemeen Rijksarchief, Den Haag, Legatie 933.

Resolutieboek v. Schepenen v.d.Keure, 9-13 mei 1709, in Stadsarchief van Gent.

Briefwisseling v.d. magistraat v. Gent met de Raad v. State te Brussel, 9-11 mei 1709, in Stadsarchief v. Gent.

Briefwisseling v. J. van den Bergh, in Alg. Rijksarchief, Den Haag, Legatie 930-937.

V. FRIS, *Histoire de Gand*, 2e ed., Gand 1930.

L.P. GACHARD, „Précis du régime municipal de la Belgique avant 1794”, in *Collection de documens inédits*, t. III, Bruxelles 1835.

L.P. GACHARD, „Précis du régime provincial de la Belgique avant 1794”, in *Coll. de doc. inéd.*, t. I, Bruxelles 1833.

Memorieboek der stad Ghent, dl. III, Gent 1854.

J.E. NÈVE, *Gand sous l'occupation de Louis XIV*, Gand 1929.

J.E. NÈVE, „Gand sous le régime Anglo-Batave”, in *Bulletijn der Maatschappij v. Geschied.- en Oudheidkunde te Gent*, 38e jaar, 1930.

Fr. DE POTTER, *Gent van den oudsten tijd tot heden*, dl. I, Gent 1883.

J.J. DE SMET, „Note sur les troubles que causa en Flandre l'établissement d'une jointe de juges délégués”, in *Recueil de mémoires et de notices historiques*, t. II, Gand 1864.

A.J. VEENENDAAL, *Het Engels-Nederlands condominium in de Zuidelijke Nederlanden*, dl. I, Utrecht 1945.

Verhael van den borgerlijken oproer veroorzaecht in Vlaenderen door het aenstellen der gedelegeerde rechteren ende het uytgeven van de amnistie, [1710]. Pamflet Knuttel, nr. 15880.

BIJLAGEN

1. De baron van Camargo aan Johan van den Bergh, 12 mei 1709. Onder-
tekend oorspronkelijk. Alg. Rijksarchief Den Haag, Legatie 933.

Mijnheer,

Hedent gheve mij d'eere an de heeren van den Raede van Staten ghe-
committeert tot gouvernement van Sijne Ma.^{ts} Nederlanden, te senden re-
laes van 'tgone ghisteren is voorghevallen ende ghepasseert angaende de
vernieuwynghe van de magistratuiren binnen dese stadt. Ende ghelijck dif-
ferente van de nieuwe anghecommen schepenen mij hebben ghepraemt, de
executie van Sijne Ma.^{ts} orders te volbrengen op de maniere ghelijck
ghebeurt is, voughende deselve tot dus dat sulcx d'intentie van U Ex.^{c^{ie}}
was, hebbe noodich gheoordeelt, mij insghelijcx d'eere te gheven U Ex.^{c^{ie}}
copie van 'tselve relaes toe te schicken, oodmoedich biddende 'tselve met
attentie te lesen ende daeruit te considereren met wat temperantie ende
ghedult ick hebbe te wercke ghegaen ende d'orders van de Ma.^t gheëxe-
cuteert; soo ick betrauwe tot desselfs meerderen dienst ende denghonen
van het publicq, die ick altijd voor ooghen hebbe ende daertoe bereet ben,
alsoock om U Ex.^{c^{ie}} in alle occasiën te betoonen dat ick waerlick ende met
het uutterste respect ben, Mijnheer,

U Ex.^{c^{ie}} oodmoedighen ende
onderdanighen dienaer
le baron de Camargo.

1709

Ghendt, 12 mey 1709.

2. De baron van Camargo aan de Koning in zijn Raad van State, 12 mei
1709.
Kopie. Alg. Rijksarchief Den Haag, Legatie 933.

Sire,

Op den 10^{en} deser ten elf uren in den nacht sijnde in de Conchierge
van het stadthuys, hebbe mij vereert ghevonden mette ordres van Uwe Ma.^t
begrepen in de missive gedateert 8^{en} deser, behelsende ordres om de Weth
deser stadt te veranderen inghevolghe de lijst daerin ghesloten. Op giste-
ren ten ses uren 's merghens hebbe mij getransporteert ten huuse van den
heere grave van Asselt ende hem daarvan communicatie gaen doen, die
mij recommandeerde d'orders van Uwe Ma.^t promptelick uyt te wercken;
segghende denselven heere grave eensweghs, dat men sijnen eedt t'sijnen
huuse conde afnemen, ende dat gheduerende sijne indispositie den heere
van Audenhove saude presideren. Tenselven tijde hebbe door 4 differente
persoonen doen vermaenen alle de heeren in de voorschreven lijst begre-
pen, opdat sij t'mijnen huuse sauden believen te commen ten 7½ uren,
ghelijck gebeurt is; an dewelcke ick oock hebbe ghecommuniciert Uwe
Ma.^{ts} voors.^e missive ende lijst, ten effecte sijlieden hun daernaer sauden
hebben gereguleert, 'tgone sij toeseyden te doen. Ondertusschen hebbe corts

naer den 6 uren eenen van de voors.^e 4 persoonen oock gesonden bij Jan de Buck, coninck van de morkinderen deser stadt, met ordre dat hij promptelick saude hebben ghedaen de preparatiën die nair ordinaire in het veranderen van het magistraet gebeuren, te weten op het stadthuys planten de meyen ende ten thuyne uythanghen het ordinaire kleedt, gheleyck hij an-namp ende seyde te sullen doen.

Middelertijt hadden de 2 magistraten van der keure ende gheedele onder hun gemaect vergaedinghe op boet ende eedt ende waeren bijeen ghecommen in het collegie van der keure. Ende hebbe mij ontrent den 8½ voormiddagh ghetransporteert op het voors.^e stadthuys, alwaer ick, siende datter nogh gheene meyen en waeren gestelt noghte het kleedt en was uytgehangen op de ordinaire plaetse, hebbe angesproken den voornomden Jan de Buck, coninck van de morkinderen, ende hem ghevraeght om wat redenen hij aen sijn devoir hadde ghenegligeert; die mij daerop heeft gheseyt dat d'heeren van der keure hem sulcx gheïnterdiceert hadden; alswanneer denselven Buck andermael last hebbe ghegeven, d'ordinaire ende ghecoustumeerde preparatiën te doen, daerop hij mij was segghende dat hij niet en saude doen, tensij met ordre van het collegie. Ende van den voors.^{en} Buck scheidende, ben ick gegaen an de deure van hetselve collegie, alwaer door den sergeant hebbe doen cloppen, dogh d'heeren van het collegie niet clynckende nogh iemand voorenkommende, hebbe voor de tweede mael doen cloppen; alswanneer corts daernaer an de deure ghecommen is den secretaris Fredrycx, die deselve een weynigh openende, vraeghde wien dat daer clopte, ende bij mij geseyt sijnde dat ick het was ende versoght binnen te commen om te communicieren Uwe Ma.^{ts} voors.^e orders ende lijst, heeft hij secretaris g'antwoordt dat hij het an d'heeren segghen saude, ende heeft daarmede de voors.^e deure wederom ghesloten ende mij buyten laeten staen. Ende in plaetse dat men mij saude hebben geroupen in het collegie, is weynigh tijdt daernaer uytgecommen den baron van Boulancy, segghende dat hij alles hadde gheïnterdiceert ende dat men binnen was wachtende naer den pensionnaris Smidt, dat men mij binnen een half ure daernaer voorder resolutie saude gheven door commissarissen t'mijnen huuse te zeynden; daarmede hij mij quiterende wederom is ghegaen in het collegie. Ende ghelijck er geene commissarissen en sijn ghecommen, ben ick een groote alf ure daernaer andermael ghegaen naar het voors. collegie, alwaere aen de deure iterativelick hebbe doen cloppen, ende midts men nogh en klonck nogh de deure en quamp open doen, hebbe voor de tweede mael doen cloppen; t'eynden welcken eenigen tijdt daernaer uyt het collegie sijn ghecommen d'heeren van Meerelbeke ende La Vallette, dienende schepenen van der keure, benefens den pensionnaris Tavernier ende d'advocaten Lampreel ende Van der Vynckt, schepenen van gedeele, die mij leedende in de Bollaerts camere, hebbe aen hun gecommuniquiert Uwe Ma.^{ts} voors.^e orders. Daerop deselve ghecommitteerde mij hebben voorenghehouden, dat de collegiën niet en conden veranderen, tensij dat preallabelick ghehouden was collatie, in conformiteyte van de missive van Uwe Ma.^t, dewelcke sij thoonden, ende dienvolghende dat ick d'orders van Uwe Ma.^t moeste suspenderen tot naer deselve collatie. Waerop ick aen hun hebbe gheseyt dat de collatie conde ghehouden worden door de nieuwe heeren schepenen, ende

dat sulcx naer alle apparentie beter effect saude hebben voor den dienst van Uwe Ma.^t Waernaer ende eenighe voordere discourssen de voorschreven schepenen ende pensionaris zijn ghegaen naer hun collegie, laetende mij in de voorn. camere.

Ondertusschen hebbe mijnen procureur d'office met de voors.^o lijst van Uwe Ma.^t, comprehenderende de naemen ende toenaemen van de nieuwe heeren, ghesonden naer het paleys episcopal om die an den heere bisschop te communicieren ende sien of hij ieghens d'een of d'ander van deselve iets te segghen hadde. Ende ghelijck hij in de stadt niet en was, heeft denselven mijnen procureur d'office hem gheadresseert aen d'heeren Legiers ende Zighers, respective archidiaken ende official van het cappittel van St Baefs, dewelcke naer lecture van deselve lijst hebben ghedeclareert, dat sij ieghens de personen daerbij vermeld niet het minste te segghen en hadden. Ende ghelijck het middelertijt naer den thien uren was gheworden, ende dat differente heeren van degone die ick 's morgghens t'mijnen huuse hadde gheroupen om te kennen te gheven 'tgone hiervooren verhaelt, mij quaemen vinden, seggende dat ick d'orders van Uwe Ma.^t moeste achtervolgen ende de uytwerckinghe van dien besorghen ende bij ghebreke van dien dat het mij door Uwe Ma.^t quaelick saude afghenomen worden, mitsgaeders sij t'mijnen laste protesteerden van allen ondienst die Uwe Ma.^t ende het publiq door negligentie,¹ ben ick gegaen in de voors.^o Bollaerts camere bij de voornomde ghecommitteerde, die aldaer waeren wedergekeert benefens den voors.^{en} pensionaris Smidt; dewelcke mij hebben voorenghehouden, dat zij collatie sauden houden op des naemiddaghs ten 4 uren. Daerop hun hebbe gheseyt, dat zij sauden laeten celebreren den ordinaren goddelicken dienst der missen in de cappelle van het stadthuys ende collatie condan houden ten 2 uren naer middagh, opdat ick ten 4 uren saude connen procederen totte vernieuwynghe bij Uwe Ma.^t gheordonneert. Daerop deselve ghecommitteerde mij hebben blijven onderhouden met woorden beth dan een quartier van eene ure, ende gheseyt sulcx impossible te wesen, ende sijn dan ghegaen naer 't voornomde collegie, mij laetende wandelen op de saele; gheduerende welcken ick iterativelick hebbe anghesproken den voornomden coninck van de morkinderen ende hem vermaent het devoir van sijne fonctie bij middel van te doen de voors.^o ordinaire preparativen, die mij repeteerde de interdictie aen hem ghedaen ende dat hij sijne sleutels hadde ghegeven in het voors.^o collegie. Oock hebbe anghesproken Pieter Verbiest teneynde hij de voorn. cappelle saude ghereedt maeken om te celebreren den voorn. goddelicken dienst der misse, die daerop seyde dat hij daarvan moeste rapport doen in het meergemelde collegie ende de cappelle niet en saude openen, tensij met ordre van hetselve collegie, niet-iegghenstaende ick d'een ende d'ander was ansegghende dat ick hun 'tgone voors.^t was ordonnerende uyt den naeme van Uwe Ma.^t Ende in plaetse dat ick uyt het voornomde collegie saude becommen hebben eenighe resolutie, hebben mij voor de deure laeten wandelen tot precis ten elf uren, als wanneer andermael hebbe doen cloppen, sonder datter is ghekloncken geworden of iemandt voorgecommen; 'tgone oorsaecke is gheweest dat ick voor de

(1) Hier is blijkbaar uitgevallen : zouden lijden, of iets dergelijks.

tweede mael hebbe doen cloppen, waer t'eynden aen de deure is ghecommen den voorn. secretaris Fredrycx, die wederom met eene splete deselve deure openhoudende ghevraeght heeft: wien isser, ende bij mij gheseyt sijnde dat ick gheerne saude binnen comen, heeft hij gheseyt: ick sal het segghen, ende toesluytende de deure heeft mij voor deselve van buyten laeten staen, sonder dat vanweghen het collegie ghekloncken of mij iet gheseyt wiert of doen zegghen. Ende naer het verloop van beth dan een quartier van eene ure, mitsgaders op het stadthuys gecommen sijnde den pastoor van St. Baefskercke ende ordinaire clergie omme te celebreren den ouden gecoustumeerden goddelicken dienst der misse, hebbe iterativelick doen cloppen tot tweemaal; waer t'eynden ick in het collegie geroupen ende binnen ghegaen sijnde, hebbe an de respective heeren van de twee magistraten aldaer zittende, andermael voorengehouden, dat ick moest executeren d'ordres van Uwe Ma.^t ende dat de clergie ontrent 1 ure hadde gewaght, mitsgaeders dat alle hun doen maer uytvluchten en waeren, ende hebbe versoght dat sij de goetheyt sauden nemen van te lesen Uwe Ma.^{ts} voors.^o ordres ende lijste, dewelcke ick ten dien eynde hebbe gheleydt op het let-train; alswanneer sij hebben laeten lesen Uwe Ma.^{ts} voors.^o ordres, ende niet de lijste, mits sij seyden deselve niet te willen hebben, ende deden mij vertrecken om te resolveren. Ende ick buyten de deure blijvende wachten om deselve resolutie, sijn sij andermael blijven sitten met ghesloten deuren, sonder mij te roupen, tot ontrent een quaert voor den 12 uren, ende sonder dat den voors.^{en} coninck van de morkinderen de minste preparatie hadde doen of laeten maecken; vele min hadde den voors.^{en} Pieter Verbiest willen openen de voors.^o cappelle.

Dogh ghelijck den voors.^{en} heere pastoor declareerde naer den 12 uren geene misse te willen doen ende mette clergie pretendeerde door te gaen, mitsgaeders dat op de groote saele van het stadthuys en daerontrent ghecommen was eene groote menigte borghers omme de vernieuwinghe van de magistrature te hooren, hebbe ick andermael doen cloppen aen het voors.^o collegie, ende naerdien de deure van diere met eene splete wederom was geopent gheworden door den voors.^{en} secretaris Fredrycx, hebbe versoght binnen te comen. Alswanneer ick corts daernaer binnen gheroupen sijnde, ende alle de schepenen mitsgaeders pensionnarissen ende secretarissen op hun plaetse sittende, hebbe hun versoght dat men de voors.^o misse saude laeten celebreren, om hun t'eynden dies uyt den naeme van Uwe Ma.^t te bedanken van heml. dienst, presenterende hun wederom Uwe Ma.^{ts} orders ende lijste; die sij niet willende anveirden, vele min lesen, hebbe dan tot uytwerckinghe van deselve Uwe Ma.^{ts} orders aen hun gheseyt, dat den voorn. Pieter Verbiest, coster, den sleutel van de cappelle op de deure van diere hadde ghesteken ende was doorghegaen, mitsgaeders dat ick de voors.^o misse saude laeten ghebeuren, angesien sij deselve niet en gheliefden te comen hooren, dat ick uyt den naeme van Uwe Ma.^t heml. bedanckte van hunnen dienst. Daerop sij mij wederom uyt het collegie deden vertrecken, ende corts daernaer binnen riepen, ende door den mont van heml. pensionnaris Tavernier anseyden, dat hetgone ick dede irregulier was, mitsgaeders protesteerden van nulliteyt en allen ondienst die daeruytte saude resulteren. T'eynden dies sijn eenighe van de voorn. schepenen uyt het

voors.^o collegie ende van het stadthuys wegh ghegaen. Ende midts onder-tusschen den voors.^{en} heer pastoor ende clergie hun geprepareert hadden om de voorn. misse te celebreren, hebbe iterativelick gegaen in het voors.^o collegie ende degone aldaer sijnde aensoght de voorn. misse te gaen hoo-ren, dogh en isser niemant anders ghecommen dan den schepenen Potter ende die van het lettrain van der keure ende ghedeele. Gheduerende wel-cken godtsdienst den voors.^{en} Jan de Buck, coninck van de morkinderen, op het stadthuys wederomghecommen sijnde, hebbe hem door princelicken officier deser stadt doen executeren, teneynde hij zaude openen den trap van den inganck tot den thuyne, alwaer men de proclamatie van vernieu-wynghe van de magistrature van audts altijt heeft gedaen, alsmede tot het uythangen van het ordinaire kleedt. Welcken Buck alsdan sijne sleutels heeft ghelevert in handen van de voors.^o morkinderen, die hetselve kleedt hebben uytgehangen op de voors.^o ordinaire plaetse, soodat ick (de voor-nomde misse gheeyndicht sijnde) hebbe ansoght den eersten secretaris van de meergheseyde schepenen van der keure om de proclamatie te doen ter voorschreven plaetse, die sulcx heeft gedaen.

Ende hebbe t'eynden dies ghelast an de sergeanten ende camerboden van de voornomde schepenen van der keure, dat sij alle de gheproclameerde heeren sauden gaen vermaenen om d'engagieren aen d'afgaende schepenen te restitueren, in conformiteyte van Uwe Ma.^{ts} voorschreven orders, ende ten 6 uren 's nae-middaghs op het stadthuys te commen doen den ghere-quireerden eedt; ghelijck ter presentie van eene groote menigte borgherye is ghebeurt. Behaudens dat aldaer niet en sijn ghecompareert den heere grave van Asselt, Jo.^r Bauduyn de Meulenaere, advocaten Steenberghe ende Pijcke ten regarde van het magistrat van der keure, ende baron van Nokeren in't ghesagh van gedeele; 'tgone den voors.^{en} heere grave van Asselt niet en heeft connen doen ten opsichte van sijne indispositie. Den tweeden heeft mij geseyt, dat hij niet geresolveert en was de engagiere van de sesde plaetse op te legghen, dat hij bemeerckte dat alle de heeren daarmede hij voor desen hadde ghedient opgheschoven waeren, ende dat hij ghelijcke eere niet en was ghenietende, alsoock omdat in de 5. plaetse was ghestelt eenen persoon² die noynt ghedient en hadde, daer hij noghtans van over beth dan 30 jaeren ten appaisement van iedereen hadde ghedient. Den 3^{en} is uytter stadt; den 4^{en} is in devoir gheweest om de restitutie van engagiere te doen, ende heeft toegheseyt sulcx te sullen ghebeuren op he-den of morgen. Ende den 5^{en} heeft mij gheseyt dat hij gonck vertrecken naer Brussel. Soodat de oude schepenen die gheene restitutie van hemlieden engagieren en hadden gehadt, op hun plaetsen sijn gaen sitten, ende onder andere den voorn. baron van Boulancy op de 1^e, 'tgone tot daertoe, ende om confusie te eviteren, mitsgaeders sonder prejudicie van elcx recht, als oock totdat bij Uwe Ma.^t diesangaende sal wesen geordonneert, hebbe moeten admitteren, te meer omdat sulcx voor desen altijt alsoo is gheschiet.

Dit relaes is wat lanck, daerover excuse vraeghe, dan alsoo ick maer en hebbe ghepretendeert uyt te wercken ende executeren d'orders daarmede Uwe Ma.^t mij hebt gheliefven te vereeren, ende dat de afgegaen schepe-

nen mij angeseyt hebben, dat sij an Uwe Ma.^t daerover sauden claegen, ben ick gheobligiert geweest alles wat largo op te stellen om Uwe Ma.^t behoorlick te informeren, met respect betrouwende dat Uwe Ma.^t sal oordeelen, dat ick sulcx ghedaen hebbende, ghequeten hebbe mijn debvoir ende daerover niet qualick ghetraecteert of ghereprocheert moet worden, ghelijck men mij is doende; midts sonder executie van Uwe Ma.^{ts} ordres deselve vruchteloos sauden bedijden, daer noghtans iedereen deselve met het grootste respect van de weirelt behoorde an te nemen ende achtervolgen, ghelijck ick altijd hebbe ghedaen ende sal doen, ende oversulcx sal ten dien effecte in alle occasiën thoonen dat ick ben, Sire,

Uwe Ma.^{ts} oodmoedighen,
 onderdanighen ende fidelen
 dienaer ende ondersaet
 (gheteectent) Le baron de Camargo.

Ghent, 12 mey 1709.

3. De baron van Camargo aan Johan van den Bergh, 18 mei 1709. Onderkend oorspronkelijk. Alg. Rijksarchief Den Haag, Legatie 933.

Mijnheer,

Alsoo ick mij d'eere ghegheven hebbe op 12 deser an U Ex.^{ci^e} te laeten toecommen copie van het relaes an Sijne Ma.^t, emmers desselfs Raede van Staeten, opghesonden, van 'tgone voorghevalen ontrent de vernieuwnghe van de magistrature deser stadt, ende dat ick hedent an deselve advisere tgone daer tsedert ghepasseert, laete mij voorenstaen dat het U Ex.^{ci^e} niet onanghenaem sal wesen dat ick hierin sluyte copie van dies, opdat U Ex.^{ci^e} van alles saude wesen gheinformeert. Tot hiertoe en hebbe d'eere niet ghehadt van antwoorde te becommen, soodat ick ben ende blijve in een inquietude of 'tgone bij mij ghedaen tot uutwerckynghen van de orders van de Ma.^t anghenaem is of niet. Daerom bidde U Ex.^{ci^e} sijn ghedachten daerop eens te laeten vallen, ende in alle voorder occasiën te commanderen die met het uutterste respect is ende altijd sal blijven, Mijnheer,

U Ex.^{ci^e} oodmoedighen ende
 onderdanighen dienaer
 Le baron de Camargo.

Ghendt, 18 mey 1709.

4. De baron van Camargo aan de Koning in zijn Raad van State, 18 mei 1709.

Kopie. Alg. Rijksarchief Den Haag, Legatie 933.

Sire,

Op den 12 deser hebbe mij d'eere ghegeven an Uwe Ma.^t te doen een recit van 'tgene ghepasseert is raeckende de vernieuwnghe van de magistrature binnen dese stadt, daertoe mij referere. Ende alsoo op den 13 deser den advocat Pijcke ende gisteren Jo.^r Bauduyn de Meulenaere ende den advocat Steenberghe hebben commen doen den gherequireerden eedt als

schepenen van der keure op de respective plaetsen volgens Uwe Ma.^{ts} creatie, oordeele my verplicht Uwe Ma.^t daervan inkennen te gheven ende eensweeghs te segghen, datter van der keure nu niemant anders en man-
cquiert dan den grave van Asselt als voorschepenen, die vooralsnogh indispos
is; ende bij ghedeele den baron van Nockeren in de derde plaetse, die mij
als ghisteren heeft commen segghen, dat hij bidt om gheëxcuseert te wor-
den, op pretext dat hij voor desen nogh heeft ghedient ende vóór hem in
de tweede plaetse is ghestelt Jo.^r Lievin Ignace Triest de Castille, die noynt
en heeft gedient. Soodat die derde plaetse open ende onbeseten blijft, mits
Jo.^r Jan Frans Triest, voorgaenden derden schepenen bij ghedeele gheweest ³,
tsedert de voors.^e vernieuwynghe noynt en heeft ghecompareert; ende mits-
dien sal Uwe Ma.^t daerin believen t'ordonneren naer sijnen royalen wille
ende intentie, tsij met d'een of d'ander van de voors.^e twee persoonen de
derde plaetse te doen besitten, oftewel den vierden ende soo voorts t'ordon-
neren op te schuyven, ende eenen nieuwen voor lesten te creëren, daertoe
wel ghestaette ende genegene tot dienst van Uwe Ma.^t sauden connen ge-
assigneert worden door die met alle submissie ende respect is, Sire,

Uwe Ma.^{ts} oodtmoedighen ende onderdanigen
dienaer, mitsgaders fidelen ondersaet
(ondert.) Le baron de Camargo.

Ghendt, 18 mey 1709.

5. De baron van Camargo aan Johan van den Bergh, 28 mei 1709.
Eigenhandig oorspronkelijk. Alg. Rijksarchief Den Haag, Legatie 933.

Gand, ce 28 may 1709.

Monsieur,

J'ay receu la lettre que Vostre Excellence m'a fait l'honneur de m'escrire
avecq bien du respect et de vénération, puisque je suis assez heureux d'avoir
vostre aprobatie de la commission que le Roy m'a bien voulu m'honorer.
Je supplie très humblement Vostre Excellence d'estre persuadée de mon zèle
et mon attachement inviolable que j'ay pour les services de Sa Majesté, et
prompt à exécuter ces ordres, comme aussy obéyer à Vre. Excellence en tout
ce qu'il vous plaira de me commander. Je vous prie en toutte humilité à
Vostre Excellence la continuation de vostre protection que vous m'avez si
généreusement accordée depuis heureux moument que j'ay eu l'honneur de
luy offrir mes très humbles respects et services. J'espère et j'ose me flater
que je me renderois pas indigne de l'honneur de vostre protection, mais
que je supplie en toutte grâce Vre. Excellence de me faire naistre les occa-
sions à luy tesmoigner que j'ay l'honneur d'estre en tout respects et soub-
mission, Monsieur,

de Vre. Excellence son
très humble et très
obéyssent et fort obligée
serviteur
le baron de Camargo.

(3) Nl. in de magistraat geïnstalleerd 22 oktober 1708.